

Щодо підтримки українських науковців міжнародним співтовариством

У зв'язку військовою агресією Російської Федерації проти України міжнародне співтовариство надає допомогу науковій спільноті України. Зокрема:

Громадяни України, які постраждали від війни, підлягають заходам тимчасового захисту в країнах – членах ЄС, які надають свободу пересування та проживання, а також дозвіл на роботу, дійсний протягом усього дозволу на проживання.

Розпочато програми підтримки переважно 3-місячного дослідницького перебування в Інститутах та університетах Європи.

- Європейська комісія запустила портал «Європейський дослідницький простір для України» ([ERA4Ukraine](https://era4ukraine.eu)) – єдиний центр для надання інформаційних і допоміжних послуг українським ученим, які змушені виїхати за кордон через війну. Ініціатива ERA4Ukraine спрямована на підтримку дослідників України, надаючи максимально повний огляд усіх існуючих можливостей на європейському та національному рівнях. В рамках ініціативи представлено перелік можливої допомоги, в тому числі у вигляді грантів, робочих місць, можливості залучення до виконання уже запущених проєктів, надання місць для проживання, матеріальної допомоги тощо, які надаються 42 європейськими країнами. На порталі також можна знайти інформацію про визнання дипломів, актуальні вакансії, отримання соціальної допомоги та пропозиції житла для вчених і членів їхніх сімей. Більш детальну інформацію для конкретної країни можна знайти за посиланням <https://euraxess.ec.europa.eu/ukraine>.

Варто зауважити, що на сайт Європейської комісії додано інструмент для створення профілю компетентності (у тому числі наявних дипломів, атестатів тощо) українською мовою: <https://ec.europa.eu/migrantskills/#/>

Серед іншого Єврокомісією також здійснюються цілеспрямовані дії з підтримки психічного здоров'я та травматизму для тих, хто тікає від війни, включаючи створення мережі україномовних фахівців у сфері психічного здоров'я.

- Уряд Британії планує виділити пакет фінансової підтримки обсягом 3 млн фунтів стерлінгів на підтримку українських науковців.

- Міністерство вищої освіти досліджень та інновацій Франції виділило додаткові кошти для французьких наукових центрів, які готові прийняти українських біженців з дослідницької сфери, в рамках програми Пауза (Pause) (<https://candidatures-pause.college-de-france.fr/index.php/pause-ukraine>).

- Приймальний центр «Accueil Ukraine», що розташований у 15-му округу Парижу (Франція) на проспекті Ернеста Ренана, 15 (станція метро Porte de Versailles) відкрив свої двері лише для українських біженців.

- Бельгія забезпечує загальну підтримку біженцям із України (<https://info-ukraine.be/en/assistance-belgium>), але в них немає спрощеної процедури визнання українських дипломів.

- Польська академія наук у співпраці з США розпочали програму підтримки українських науковців, в рамках якої науковці з України зі ступенем доктора (PhD), що на 24.02.2022 були штатними працівниками українського закладу вищої освіти або установи НАН України, можуть отримати фінансову підтримку тривалістю до 3 місяців з можливістю продовження до 6 місяців (за умови наявності коштів). Заявку подає від імені кандидата Інститут ПАН після погодження кандидатури. На даний момент відомо про виділення і затвердження вже 50 грантів.

- Установи Угорської дослідницької мережі Лоранда Етвеша (Eötvös Loránd Research Network) пропонують підтримку для українських науковців, які опинилися на території Угорщини. Підтримка включає поселення, стипендії і робочі місця в установах мережі.

- Болгарські університети та дослідницькі організації об'єдналися, щоб запропонувати підтримку переміщеним дослідникам, викладачам університетів та їхнім родинам (<https://www.euraxess.bg/bulgaria/euraxes-bulgaria-ukraine-and-region>).

Крім того, Правління Болгарської академії наук надає свій готель у Софії та базу відпочинку у Варні для проживання українських учених і членів їхніх сімей (для контакту Ms. Veneta Nikolova, Head of International Relations Department Tel. +359 889 299 167 E-mail: veneta@cu.bas.bg).

- Угорська академія наук пропонує гранти від 3 до 6 місяців з наданням житла для роботи в інститутах Угорщини. <https://www.euraxess.hu/ukraine>. Крім того, в Угорщині створено окрему програму "Міст для Закарпаття" для працевлаштування українських викладачів. <https://limesurvey.tpf.hu/index.php/977717>.

- В Іспанії спрощують процедуру визнання дипломів та інших кваліфікацій (<https://www.enic-naric.net/spain.aspx>). Пропонуються переважно 3-місячні програми термінової грантової підтримки з наданням можливості проживання та транспортування.

- Громадська група студентів-добровольців й науковців-дослідників з академічних установ Європи та світу створили сайт: <https://scienceforukraine.eu>, на якому збирають і поширюють інформацію про можливості підтримки на університетському, національному та міжнародному рівнях для аспірантів і науковців, які безпосередньо пов'язані з академічними закладами України.

- Міжнародний фізичний центр «Доностія» (Іспанія) пропонує дослідницькі візити для українських науковців.
- Шведський фонд стратегічних досліджень підтримує українських науковців, які знаходяться на території країни, індивідуальними ґрантами на суму 30 мільйонів шведських крон.
- Окремі ініціативи щодо надання підтримки вимушено переміщеним українським науковцям запроваджуються університетами Латвії, Інститутом Макса Планка та Лейденським університетом за підтримки різних фондів, зокрема й Європейської комісії, за проектом #ScienceForUkraine.
- Фонд Александра Гумбольдта розширює можливості для українських учених.
- Спеціальні програми для українських дослідників запроваджено Академією наук Ізраїлю.
- Спеціальні стипендії для українців передбачені державним науково-дослідним інститутом Academia Sinica (AS) на Тайвані.
- Чеські університети реагують на ситуацію в Україні та за рахунок власних фондів і зовнішнього фінансування пропонують різні форми допомоги українським студентам, науковцям та вченим, які опинилися у складній ситуації й потребують підтримки.
- Фонд Костюшка розпочав нову грантову програму для вчених з України, що мають принаймні ступінь кандидата наук, які через вторгнення Росії перебувають у Польщі і не в змозі продовжувати свою академічну роботу в Україні. Щоб отримати одноразовий грант у розмірі 10.000 злотих, необхідно відповідати умовам, зокрема бути співробітником або співдослідником українського університету чи іншого наукового підрозділу й надати необхідні документи. Дослідницький проект, описаний у заявці, має бути здійснений у співпраці з польським університетом або науковою установою.
- Німецький дослідницький фонд (DFG) розширив критерії фінансування через свою програму Вальтера Бенджаміна, щоб допомогти фінансувати дослідження, до виконання яких повинні бути залучені науковці з України.
- Фонд VolkswagenStiftung пропонує фінансування на 6-12 місяців на своїй сторінці «Фінансування науковців-біженців та науковців з України».
- За ініціативи наукової громадськості в Європі було започатковано роботу порталу #ScienceForUkraine (<https://scienceforukraine.eu/>). Основним завданням порталу є збір та поширення інформації щодо можливостей підтримки на університетському, національному та міжнародному рівнях для аспірантів та науковців, які безпосередньо пов'язані з академічними закладами України. На даний момент на порталі представлено понад

1400 пропозицій з Європи, 130 з Америки, два десятки пропозицій з країн Азії і 11 з Австралії.

- Бразилія запрошує вчених з України. Зокрема пропонується фінансова підтримка (близько 2.000\$) для дослідниці та до трьох інших членів сім'ї, які знаходяться на утриманні до 18 років та/або старше 60 років. Для кожного члена родини на утриманні надається надбавка 200\$, а також авіаквитки в обидва боки. Основною метою є залучення науковців з українських університетів, щоб вони розвивали свої дослідження в університетах Парана на період до двох років (<https://www.fappr.pr.gov.br/Noticia/Governo-do-Parana-por-meio-da-Araucaria-e-SETI-anuncia-o-Programa-de-Acolhida-Cientistas>).

- Американсько-український фонд (USUF) (<https://usukraine.org/>) — це стратегічний «танк» зі штаб-квартирою у Вашингтоні, округ Колумбія, що постійно працює на території України з 1991 року. Цей фонд здійснює цільову допомогу за обґрунтованими заявками.

Переважає більшість перелічених програм має на меті надати допомогу тим українським вченим, які залишили країну та емігрували за її межі. Разом з тим це створює загрозу тривалій еміграції конкурентоспроможних учених. Тому надзвичайно важливим є залучення підтримки з боку іноземних та міжнародних організацій для установ, вчених Академії, які не полишили країни. Форми такої підтримки можуть бути різноманітними - від надання грантів на проведення досліджень до виділення коштів на утримання і відновлення наукової інфраструктури, благодійної та технічної наукової допомоги тощо.